OIKEUSMINISTERIÖ

Demokratia- ja julkisoikeusosasto

Veli-Pekka Hautamäki
Oula-Antti Labba

LAUSUNTO

20.10.2022

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta (HE 118/2022 vp)

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Oikeusministeriö toteaa lausuntonaan kunnioittavasti seuraavan.

Oikeusministeriö on nyt lausuttavana olevan hallituksen esityksen osalta antanut esityksen valmisteluvaiheessa esitysluonnoksesta 12.4.2022 päivätyn lausunnon (VN/5934/2021-OM-11) sisäministeriölle. Lausunnossa kiinnitettiin huomiota julkisuuden rajoittamiseen, sääntelyn täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen, sekä yhdenvertaisuuskysymyksiin.

1.

Yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen liittyen oikeusministeriö totesi edellä mainitussa lausunnossaan muun muassa, että virantäyttöä ilman julkista hakumenettelyä ei ole jätetty yhdenvertaisuuslain syrjintäkieltosäännösten ulkopuolelle. Poikettaessa virantäytössä avoimesta hakumenettelystä korostuu mm. tarve varmistaa, ettei päätöstä tehdä syrjivin tai muutoin epäasiallisin perustein. Tämän varmistamiseksi käytännössä keskeisessä asemassa voivat olla muun muassa organisaation tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat sekä sisäinen ohjeistus, sekä niiden tehokas toimeenpano. Edellä mainitut suunnitelmat ja niiden tehokas täytäntöönpano on huomioitu puheena olevassa hallituksen esityksessä (HE 118/2022 vp, s. 15).

Oikeusministeriö kiinnitti em. lausunnossaan huomiota myös siihen, että esityksen vaikutusten arvioinnin yhteydessä olisi asianmukaista tuoda esiin ilman julkista hakumenettelyä tapahtuvaan virantäyttöön sekä virkaan valitun henkilön salaamiseen liittyvät riskit muun muassa syrjivästä menettelystä ja sen piiloon jäämisestä. Edellä mainitussa lausunnossa todettiin myös, että riskeistä olisi aiheellista mainita myös säätämisjärjestysperusteluiden yhteydessä, vaikka ehdotetulla lainsäädännöllä ei suoraan asetettaisikaan henkilöitä erilaiseen asemaan. Edellä mainittuja vaikutusten arviointia ja säätämisjärjestystä koskevia huomiota ei ole kuitenkaan huomioitu puheena olevassa hallituksen esityksessä.

2.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta ei nyt lausuttavana olevaa hallituksen esitystä koskevassa lausunnossaan (PeVL 45/2022 vp) nähtävästi lähtökohtaisesti pidä ongelmallisena ehdotettuja säännöksiä liittyen hakijoiden ja nimitetyn nimen ilmoittamatta jättämiseen, mutta kiinnittää kuitenkin huomiota ehdotetun 13 a §:n 3 momentin perusteltavuuteen ja toteaa, ettei mainitulle laajalle poikkeussäännökselle ole esitetty hallituksen esityksessä riittäviä perusteita (kohta 13).

Oikeusministeriö on em. sisäministeriölle antamassaan lausunnossa kiinnittänyt huomiota siihen, että olisi tarpeen varmistua siitä, että rajoitus kohdistuu riittävän tarkkarajaisesti niihin henkilöihin ja tehtäviin, joissa sen käyttäminen on suojattavien intressien vuoksi välttämätöntä. Kun julkisuuden rajoittamista voidaan lähtökohdiltaan perustella eritoten kansalliseen turvallisuuteen ja poliisihenkilöstön henkeen ja terveyteen liittyvillä seikoilla, ehdotetun 13 a §:n 3 momentin tätä vielä tarkempi perusteltavuus vaikuttaisi edellä mainittuun viitaten liittyvän siihen, että myös muut kuin 13 a §:n 2 momentissa tarkoitetut virat tai tehtäväkokonaisuudet voitaisiin jollakin tarkkuustasolla säännöksessä paremmin yksilöidä.